

STOWARZYSZENIE TŁUMACZY POLSKICH

Wojciech Gilewski

Początki organizacji sięgają okresu burzliwych przemian polityczno-społecznych z końca lat siedemdziesiątych dwudziestego wieku. W tamtym okresie istnieje kilka ośrodków zatrudniających tłumaczy, dorywczo albo na etat, lub też zlecających im tłumaczenia na rzecz instytucji resortowych.

Są tłumacze przysięgli, ustanawiani początkowo przez ministra sprawiedliwości, a potem przez sądy jako tzw. pomocnicy procesowi, działający jako instytucja prawa sądowego na potrzeby organów wymiaru sprawiedliwości, lecz – statystycznie rzecz ujmując – głównie na zlecenie osób prywatnych. Tłumacze ci nie są w żaden sposób przez sądy zrzeszani ani instruowani co do zasad wykonywania ich zawodu, poza egzekwowaniem obowiązku stawiennictwa na wezwanie sądu i prokuratury. Figurowanie na liście tłumaczy przysięgłych nie daje prawa do zabierania głosu na temat statusu ani cen za usługi, ustalanych przez ministra sprawiedliwości, zawsze na niskim poziomie. W Związku Literatów Polskich jest sekcja tłumaczy, do której przyjmowani są tłumacze szeroko pojętej literatury pięknej. Członkowie tej grupy, zrzeszeni w organizacji, nad którą pieczę sprawuje ówczesne ministerstwo kultury, świadomi są przysługujących im praw, z których korzystają na równi z innymi twórcami zrzeszonymi w ZLP. Mam tu na myśli w szczególności prawa autorskie, ale też możliwość korzystania z tzw. domów

pracy twórczej czy ośrodków wypoczynkowych, znajdujących się w gestii ZLP.

Inną instytucją, która korzysta z usług tłumaczy, jest Naczelna Organizacja Techniczna, prowadząca własny rejestr tłumaczy umieszczanych w nim po uzyskaniu pozytywnego wyniku praktycznej weryfikacji umiejętności posiadanych w zakresie tłumaczenia tekstów technicznych i innych specjalistycznych.

Istniejące wówczas agencje prasowe: Polska Agencja Prasowa i Polska Agencja „Interpress” również korzystają z usług tłumaczy. O ile w tej pierwszej nie zatrudnia się ich na etatach tłumaczy *sensu stricto* tylko na etatach redaktorów, to w PAI występują obie te formy zatrudnienia, w tzw. redakcjach językowych, przygotowujących materiały dla serwisów zagranicznych. Jest też lista uznanych tłumaczy z różnych języków, którym zlecane są prace wykonywane na zewnątrz.

Tłumacze są też zatrudniani w różnych ministerstwach i centralach handlu zagranicznego, gdzie jednak pracują zazwyczaj na etatach handlowców czy sekretarek, ale nie tłumaczy. Wyjątek stanowi tu Ministerstwo Spraw Zagranicznych, gdzie istnieje początkowo nawet oddzielny departament, a potem wydział tłumaczy w strukturze protokołu dyplomatycznego, zatrudniający fachowców w zakresie różnych języków do bieżącej obsługi potrzeb tłumaczeniowych ministerstwa.

Odrębną grupę stanowią tłumacze słowa żywego, wykonujący tłumaczenia konsekutywne i symultaniczne. Działająca na własną rękę „elita” ma dostęp do ofert pracy w ramach tzw. „stajni”, konkurujących ze sobą na ówczesnym rynku zespołów szeroko pojętych tłumaczy konferencyjnych, których szefowie, czasami tylko organizujący pracę i pozyskujący zlecenia, czasem również będący czynnymi tłumaczami konferencyjnymi, mają dojskie do instytucji rządowych, administracji państwowej, związkowej czy uczelnianej, które są głównymi zleciodawcami dużych, wielojęzycznych imprez. Na rynku warszawskim działa kilka takich grup. Obsługują międzynarodowe spotkania,

konferencje i kolokwia, a także zjazdy partii, związków zawodowych itp.

Pierwsza próba powołania do życia organizacji zrzeszającej tłumaczy w Polsce podjęta zostaje już w roku 1978. Powstaje szesnastoosobowa Grupa Założycielska, reprezentująca tłumaczy z różnych środowisk, która opracowuje statut stowarzyszenia, uzyskuje poparcie z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki i składa wniosek do Urzędu m. st. Warszawy w sprawie powołania stowarzyszenia. Wniosek ten zostaje rozpatrzony odmownie, ówczesne przepisy nie przewidują możliwości odwołania się od tej decyzji. Środowisko to jednak nie rezygnuje z dalszych starań. Dnia 30 września 1980 roku, do członków poprzedniej Grupy Założycielskiej – tym razem z inicjatywy tłumaczy będących pracownikami i współpracownikami Polskiej Agencji „Interpress” – dołączają inicjatorzy powołania Związku Tłumaczy Przysięgłych. Powstaje Komitet Organizacyjny. Na fali zmian posierpniowych rysują się bowiem nowe szanse na utworzenie stowarzyszenia. I ta właśnie grupa występuje z inicjatywą utworzenia organizacji zrzeszającej tłumaczy.

Oprócz zmiany uwarunkowań politycznych nadarza się doskonała okazja: wiosną 1981 roku ma się odbyć w Warszawie kongres Fédération internationale des traducteurs (FIT), co okazuje się być skutecznym argumentem, by uzyskać zgodę władzy na powstanie tej organizacji. Pod koniec lata 1980 w siedzibie PA „Interpress” odbywa się pierwsze spotkanie inicjatywne, w którym udział biorą: Lew Rywin, Roman Skirgajło, Zygmunt Stoberski i Jerzy Lipski.

W dniu 30 września 1980 roku odbywa się pierwsze spotkanie Komitetu Organizacyjnego, w którego skład wchodzi: z Warszawy – Bohdan Ambroziewicz, Olga Andrzejewska, Małgorzata Dorożyńska-Nidecka, Zofia Jędrzejowska-Waszczuk, Ewa Karska, Andrzej Kopczyński, Stanisław Kwaśniewski, Bogusław Lewandowski, Jerzy Lipski, Lew Rywin, Roman Skirgajło, Krzysztof Smerd, Zygmunt Stoberski, Andrzej Szymański, Andrzej Więcko, Roland Aleksandrowicz,

Marek Cegiela, Anatol Hanftwurcel, Waldemar Kiwilszo, Witold Leder, Witold Straus, Jerzy Kuryłowicz, Józef Palankiewicz, Krystyna Wróblewska; z Katowic – Witold Dajewski, Lesław Wróbel, Krzysztof Sikorski, Wiktor Wojciechowski oraz ze Szczecina – Jan Trzebiatowski.

Już 29 stycznia 1981 roku udaje się zarejestrować Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich. Organizacja stawia sobie w Statucie jasno określone cele: 1) reprezentowanie interesów tłumaczy w dziedzinie ochrony ich praw zawodowych, moralnych i materialnych, 2) reprezentowanie tłumaczy w kraju i za granicą, 3) współdziałanie w kształtowaniu polskich i międzynarodowych przepisów prawa autorskiego oraz innych przepisów dotyczących uprawnień i obowiązków tłumaczy, 4) troska o wysoki poziom przekładów przez podnoszenie kwalifikacji zawodowych tłumaczy, 5) opieka nad młodymi tłumaczami, 6) ułatwianie i popieranie działalności twórczej członków STP, 7) współdziałanie w zapewnianiu członkom STP opieki socjalnej, 8) dbałość o swobody twórcze i wolność słowa, 9) współdziałanie we wzbogacaniu kultury narodowej o wartości kultury ogólnoludzkiej, 10) zapewnianie należytej reprezentacji środowiska tłumaczy w odpowiednich instytucjach państwowych, społecznych i administracyjnych, powołanych do kształtowania życia społeczno-kulturalnego.

W początkowym okresie w realizacji tak sformułowanych celów statutowych Zarząd Główny Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich wspomagany jest przez Komisję Kwalifikacyjną oraz Komisję Nagród i Odznaczeń. Potem działają też komisje: Organizacyjno-Prawna, Szkoleniowa, Inicjatyw Kulturalnych, Socjalna, Zagraniczna, Komisja do spraw Emerytur.

Dnia 15 lutego 1981 roku, w Sali Warszawskiej Pałacu Kultury i Nauki zbiera się Zjazd Założycielski Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich, które zostaje głównym organizatorem IX Światowego Kongresu Międzynarodowej Federacji Tłumaczy w Warszawie, zaplanowanego na 6-13 maja 1981 roku.

W Zjeździe Założycielskim bierze udział 154 tłumaczy, reprezentujących cały kraj i różne specjalności. Gremium to przyjmuje szesnastopunktową uchwałę, zobowiązującą Zarząd STP do realizacji zadań uznanych za najważniejsze i najpilniejsze dla środowiska.

***Uchwała generalna Zjazdu Założycielskiego
Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich
Warszawa, 15 lutego 1981 r.***

Część I. Na podstawie zgłoszeń pisemnych

- 1. Założycielski Zjazd Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich zobowiązuje nowo wybrany Zarząd Główny do podjęcia starań mających na celu podniesienie rangi zawodu tłumacza i polepszanie jego warunków pracy i bytu. W szczególności chodzi o:*
 - a) ustanowienie jednolitej pragmatyki zawodu tłumacza regulującej prawa i obowiązki wszystkich grup tłumaczy oraz wpisanie zawodu tłumacza do oficjalnej nomenklatury zawodów w Polsce;*
 - b) wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów o zmianę przepisów dot. określania i nadawania uprawnień do wykonywania na terenie PRL zawodu tłumacza i o przyznanie prawa do wykonywania tych czynności STP;*
 - c) opracowanie postulatów do władz dot. odpowiedniego podniesienia stawek za tłumaczenia odpowiednio zróżnicowanych wg. ich rangi oraz ich parametrycznego corocznego wzrostu w zależności od wskaźnika kosztów utrzymania;*
 - d) wystąpienie do ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych o przyznanie tłumaczom prawa do rent i emerytur oraz zaliczenia honorariów i zarobków z tego do podstawy emerytalno-rentowej;*

- e) uporządkowanie spraw opodatkowania honorariów za tłumaczenia wg stawek odnoszących się do pracy twórczej;
 - f) włączenie się do prac nad nowelizacją prawa autorskiego w sposób gwarantujący interesy tłumacza;
 - g) zniesienie obowiązku uzyskiwania zezwoleń pracodawcy na dokonywanie tłumaczeń poza miejscem zatrudnienia. Umożliwienie przedsiębiorstwom płacenia honorariów z funduszu obrotowego;
 - h) uzyskanie w trybie natychmiastowym prawa do bonów żywnościowych dla wszystkich tłumaczy nie zatrudnionych na etatach;
 - i) przyznanie tłumaczom uprawnień do dodatkowej powierzchni mieszkaniowej.
2. Zjazd zobowiązuje Zarząd oraz obecnych na Zjeździe przedstawicieli środowisk pozawarszawskich do aktywnego działania na rzecz utworzenia terenowych oddziałów naszego Stowarzyszenia i zapewnienia im odpowiedniego udziału w pracach STP, jego Komisji i władz.
 3. Zjazd zobowiązuje Zarząd Główny do nawiązania kontaktów ze Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich, Związkiem Literatów Polskich, ZAiKS-em, Agencją Autorską itp. celem właściwego uzgodnienia działań mających na celu podniesienie rangi i obronę interesów tłumacza.
 4. Zjazd Założycielski zobowiązuje władze STP do opracowania wspólnie z odpowiednimi kompetentnymi uczelniami i instytucjami form kształcenia i szkolenia tłumaczy, które umożliwiłyby szybki wzrost ich kwalifikacji oraz zapewniłyby stały dostęp nowych kadr. Zjazd zaleca możliwie szybkie wdrażanie tych nowych form działania.
 5. Zjazd Założycielski zobowiązuje Zarząd Główny do pilnego opracowania broszury zestawiającej przepisy dot. tłumaczeń, kwalifikacji/stawek itp. za wszelkiego rodzaju tłumaczenia wraz z odpowiednią interpretacją prawną.

6. *Zjazd Założycielski zobowiązuje Zarząd Główny do rozpatrzenia możliwości wszczęcia starań celem okresowego wydawania Biuletynu Organizacyjnego.*
7. *Zjazd Założycielski zaleca Zarządowi Głównemu uzyskanie w odpowiednim tygodniku kulturalno-społecznym stałego miejsca na informowanie o sprawach STP.*
8. *Zjazd Założycielski Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich zobowiązuje Zarząd do wszczęcia starań celem umożliwienia członkom STP zakupu za złote polskie potrzebnych im słowników, książek, encyklopedii, czasopism oraz innych publikacji zagranicznych potrzebnych w codziennej pracy. W szczególności dotyczy to ułatwienia zakupu publikacji wystawionych na MTK w Warszawie.*
9. *Zjazd Założycielski zaleca ukonstytuowanie przy Zarządzie Głównym STP Biura Prawnego (wzgl. radcy prawnego) z głosem doradczym na posiedzeniu Zarządu, a to celem obsługi prawnej samego Zarządu, przygotowywania aktów dot. nowelizacji i aktualizacji przepisów odnoszących się do tłumaczy, stałego poradnictwa prawnego dla członków STP.*
10. *Zjazd Założycielski zaleca wystąpienie do władzy rejestrującej w sprawie uzyskania zgody na przyjmowanie w poczet członków STP obcokrajowców będących na Karcie Stałego Pobytu.*

Część II. Na podstawie zgłoszeń ustnych

1. *Dokonanie podziału kompetencji pomiędzy członków Zarządu Głównego.*
2. *Opracowanie klucza wyborczego na Walne Zgromadzenia delegatów Sekcji.*
3. *Zwoływanie zebrań sprawozdawczych delegatów Sekcji, raz na dwa lata.*
4. *Zobowiązać zarządy Sekcji do umieszczenia, w planach pracy poszczególnych sekcji, opracowania propozycji projektów Karty praw i obowiązków tłumacza.*

5. *Przeprowadzenie przez Komisję Kwalifikacyjną ZG STP weryfikacji, również członków założycieli.*
6. *Wyastosowanie listów okolicznościowych z okazji powstania STP do nestorów-tłumaczy.*

Charakter Uchwały Generalnej, w szczególności zaś brzmienie jej punktu pierwszego, inspirowane są w znacznej mierze treścią „Zaleceń w sprawie ochrony prawnej tłumaczy i tłumaczeń oraz praktycznych środków poprawy statusu tłumacza” przyjętych na XXVIII sesji plenarnej Konferencji Generalnej UNESCO w Nairobi dnia 22 listopada 1976 roku. Powyższe zalecenia odnoszą się jedynie – zgodnie z przyjętą przez Konferencję definicją tych terminów – do tłumaczy i tłumaczeń utworów literackich, naukowych, w tym technicznych. Dostrzegając wszakże doniosłość zawartych w Zaleceniach sformułowań dla środowiska tłumaczy, Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich stawia sobie za cel dążenie do upowszechnienia tej ochrony i środków praktycznych na wszystkie inne rodzaje tłumaczenia wykonywane w praktyce przez jego członków. Widać tu zatem wyraźnie, od samego początku istnienia organizacji, świadome działanie w interesie całego środowiska tłumaczy zrzeszonych w Stowarzyszeniu.

Jeden z postulatów Uchwały Generalnej zostaje spełniony już w grudniu tego samego roku, kiedy ukazuje się pierwszy numer biuletynu „Informator STP”, redagowany siłami społecznymi przez dwanaście lat – do roku 1993. Członkami komitetu redakcyjnego Informatora STP w latach 1981-1985 byli: Anatol Hanftwurcel, Hanna Karpińska, Tomasz Kulisiewicz, Kazimiera Manowska, Wiesława Olbrych, Jacek Łoziński i Bartłomiej Bartoszek (numery 1-6); w latach 1985-1989: Danuta Kierzkowska (numery 7-15), Danuta Kierzkowska i Kaja Natalia Sakowicz (numery 16-19); w latach 1989-1993: Kaja Natalia Sakowicz (numery 20-26). Biuletyn pod nazwą „Tłumacz – Informator kwartalny STP”, ukazuje się w 1999 roku, zaś ostatni jego numer – w 2003 r.

Na prezesa pierwszego Zarządu Głównego STP wybrany zostaje Andrzej Kopczyński. W skład ZG wchodzi czterech wiceprezesa: Anatol Hanftwurcel, Jerzy Kuryłowicz, Jerzy Lipski i Lew Rywin, sekretarz generalny: Roman Skirgajło, skarbnik: Tomasz Kulisiewicz oraz członkowie: Hanna Karpińska, Wiesława Olbrych, Jerzy Dłutek, Zofia Jędrzejowska-Waszczyk, Witold Leder, Grzegorz Rybczyński, Tadeusz Szurski, Andrzej Więcko, Piotr Zaborowski, Wiesława Zagórska, a także trzech zastępców członków ZG: Witold Dajewski, Zygmunt Królak i Zygmunt Stoberski.

Funkcje przewodniczących poszczególnych sześciu sekcji specjalistycznych obejmują: Ewa Karska – Sekcja Tłumaczy Konferencyjnych Symultanicznych, Józef Palankiewicz – Sekcja Tłumaczy Konferencyjnych Konsekwentnych, Waldemar Kiwilszo – Sekcja Tłumaczy Literatury, Arkadiusz Matusiak – Sekcja Tłumaczy Naukowych, Naukowo-Technicznych, Jan Trzebiatowski – Sekcja Tłumaczy Przysięgłych i Witold Straus – Sekcja Tłumaczy Publicystycznych. W roku 1999 te dwie pierwsze sekcje zostają połączone w jedną Sekcję Tłumaczy Konferencyjnych. Tymczasowa siedziba ZG STP mieści się w Warszawie, 00-581, ul. Marszałkowska 2, p. III.

I Zjazd Delegatów STP zostaje zorganizowany po czterech latach przez pierwszy zarząd. Obrady odbywają się w Warszawie w dniach 16-17 lutego 1985. Prezesem Zarządu Głównego drugiej kadencji zostaje Jerzy Pieńkos. W skład ZG wchodzi wiceprezesa: Jerzy Kuryłowicz, Danuta Kierzkowska, Mikołaj Melanowicz i Bożena Nowak.

II Zjazd Delegatów STP również ma miejsce w Warszawie w dniach 17-19 lutego 1989 roku. Prezesem Zarządu trzeciej kadencji zostaje Ewa Karska.

III Zjazd Delegatów STP obraduje w Warszawie w dniach 20-21 lutego 1993, prezesem zarządu zostaje ponownie wybrana Ewa Karska.

IV Zjazd Delegatów STP zbiera się w Warszawie w dniach 24-25 lutego 1996, prezesem zarządu wybrany zostaje Witold Skowroński.

V Zjazd Delegatów STP obraduje w Poznaniu, w Centrum Kongresowym Instytutu Ochrony Roślin, w dniach 14-16 maja 1999, prezesem zarządu wybrany zostaje Wojciech Gilewski.

VI Zjazd Delegatów STP odbywa się 29 czerwca 2002 roku w „Willi Struwego”, siedzibie Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, w Warszawie, prezesem zostaje – Ryszard Dulinicz.

Prezisi STP 1981-2006. Od lewej: Andrzej Kopczyński, Ewa Karska, Witold Skowroński, Wojciech Gilewski, Ryszard Dulinicz.

Jako niewątpliwe osiągnięcie STP uznać należy fakt, że minister Kultury i Sztuki zaliczył STP do stowarzyszeń twórców. Świadczyła o tym treść pieczętki, której odcisk umieszczano w legitymacji członkowskiej tłumacza:

„W myśl Zarządzenia Nr 9 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 30 stycznia 1982 r. Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich jest stowarzyszeniem twórczym, a jego członkowie – twórcami wykonującymi wolny zawód.”

Jest to pierwsze urzędowe uznanie *de facto* wszystkich zrzeszonych tłumaczy za twórców, niezależnie od rodzaju wykonywanych przez nich tłumaczeń. To zaś powoduje, że wynik pracy tłumacza zyskuje przymiot utworu, dającego jego autorowi możliwość korzystania z ochrony z tytułu przynależnych mu praw autorskich do tegoż. Pomimo usilnych starań, aktywnego uczestnictwa w pracach legislacyjnych nie udało się natomiast doprowadzić do jednoznacznej interpretacji przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 4 lutego 1994 roku w prawie podatkowym i wielce kłopotliwego egzekwowania tego prawa wobec tłumaczy. „Lecz zaklinam – by przytoczyć słynną, i jakże w polskich warunkach adekwatną, ekshortację wieszczka – niech żywi nie tracą nadziei.” Ufam, że młodsze pokolenia adeptów sztuki tłumaczenia zdołają się w końcu uporać z tym problemem i dokończą dzieła poprzedników.

Innymi dokonaniem ZG pierwszej kadencji było także i to, że Minister Budownictwa i Gospodarki Komunalnej przyznał tłumaczom prawo korzystania z tak zwanej dodatkowej powierzchni mieszkaniowej z tytułu wykonywanej pracy twórczej (dla tych, którzy nie żyli w PRL – obowiązywał wówczas ograniczony maksymalny metraż na jednego członka rodziny); Minister Zdrowia i Opieki Społecznej przyznał tłumaczom prawo do bezpłatnych świadczeń leczniczych; Minister Finansów uznał prawo tłumaczy do ulg podatkowych z tytułu pracy twórczej. Ponadto, w czasie stanu wojennego, dzięki staraniom STP tłumacze będący członkami Stowarzyszenia mogli korzystać z rekompensat z tytułu wzrostu cen oraz mieli prawo do otrzymania kartek żywnościowych dla siebie i swoich rodzin.

W czasie stanu wojennego niezbędnym okazało się uruchomienie przez STP własnej działalności gospodarczej celem

podjęcia próby zapewnienia członkom STP zatrudnienia, stowarzyszeniu zaś – możliwości przetrwania tego okresu. Została powołana Agencja Tłumaczeń Autorskich. Przyczyniło się to również do uporządkowania stawek honoraryjnych, kształtowanych w sposób niekorzystny, co często prowadziło do wyzyskiwania tłumaczy, zwłaszcza konferencyjnych, niekiedy nieświadomych rzeczywistej wartości wykonywanej przez siebie pracy, w szczególności w ośrodkach regionalnych. Widowym przejawem tych działań i zabiegów jest następująca uchwała Sekcji Tłumaczy Konferencyjnych-Symultanicznych z dnia 23 marca 1994 roku.

Warunki pracy i zasady wynagradzania tłumaczy konferencyjnych

I. Zasady ogólne

- 1. Tłumacz zobowiązany jest do wykonywania zleconej mu pracy zgodnie z najlepszą swą wiedzą i sumiennością.*
- 2. Tłumacz zobowiązany jest do zachowania ścisłej tajemnicy zawodowej.*

II. Warunki pracy i wynagradzania

1. Warunki pracy

- a) Dzień pracy Tłumacza trwa nie dłużej niż 8 godzin. Czas pracy Tłumacza liczony jest od godziny, na którą został zamówiony, przy czym wszystkie przerwy dla uczestników konferencji, a tym samym dla Tłumacza, traktowane są w rozliczeniu jako jego czas pracy na konferencji. Tłumaczowi przysługuje co najmniej jednogodzinna przerwa na spożycie posiłku. Zleceniodawca ma obowiązek zapewnić Tłumaczom napoje.*

- b) *Tłumacz zobowiązany jest stawić się na konferencji na 15 minut przed jej planowanym rozpoczęciem.*
- c) *Zleceniodawca zobowiązany jest do dostarczenia Tłumaczowi, w terminie umożliwiającym przygotowanie się do tłumaczenia, kompletu materiałów (program zajęć, lista uczestników, porządek obrad, sprawozdania, referaty, wnioski, materiały pomocnicze) w językach konferencji. Tłumacz ma prawo odmówić tłumaczenia konferencji, jeżeli nie otrzymał materiałów umożliwiających przygotowanie się do wykonywania zleconej pracy. Tłumacz i Zleceniodawca mogą domagać się briefingu przed konferencją.*
- d) *W wypadku konferencji odbywających się poza miejscem zamieszkania Tłumacza Tłumaczowi przysługuje w hotelu pokój jednoosobowy z łazienką oraz całodzienne wyżywienie na koszt organizatora lub odpowiednie kompensaty.*

2. Zasady wynagradzania

- a) *Angażując Tłumacza do obsługi konferencji Zleceniodawca zawiera z nim Umowę precyzującą zakres pracy i wynagrodzenia Tłumacza.*
- b) *Jednostką obliczeniową jest dzień pracy Tłumacza, przy czym minimalne wynagrodzenie obliczane jest za pół dnia, o ile łączny czas trwania pracy nie przekracza 4 godzin.*
- c) *Wszyscy tłumacze zatrudnieni na jednej konferencji są wynagradzani według tej samej stawki podstawowej.*
- d) *W wypadku pracy poza miejscem zamieszkania (granicami administracyjnymi miejsca zamieszkania):*
 - *minimalne wynagrodzenie dzienne wynosi równowartość pełnego dnia pracy. Z góry przewidziane pełne dni przerwy w takiej konferencji wynagradzane są w wysokości uzgodnionej przez strony, niemniejszej jednak niż 50% stawki dziennej;*
 - *Tłumacz otrzymuje zwrot kosztów podróży. Tłumaczowi przysługuje przejazd I klasą, pociągiem ekspresowym.*

wym/sleepingiem, lub innym uzgodnionym środkiem transportu;

- Tłumacz otrzymuje wynagrodzenie za czas dojazdu w wysokości 1/16 stawki dziennej za każdą godzinę dojazdu. W wypadku dojazdu w dniu rozpoczęcia i zakończenia konferencji Tłumacz otrzymuje pełne wynagrodzenie dzienne plus wynagrodzenie za czas przejazdu, o ile rzeczywisty czas pracy Tłumacza, plus czas dojazdów, przekroczy 8 godzin, w wysokości 1/16 stawki dziennej za każdą godzinę powyżej 8 godzin.
- e) Jeżeli czas pracy Tłumacza na konferencji przekracza 8 godzin, należy zapewnić dodatkową ekipę tłumaczy. Jeśli, w wyjątkowych wypadkach, zmiana ekipy nie jest możliwa, Tłumacz – o ile wyrazi zgodę na kontynuowanie pracy – otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 50% stawki dziennej za każdy rozpoczęty okres 2 godzin dodatkowej pracy.
- f) Za tłumaczenie w dni ustawowo wolne od pracy oraz w porze nocnej (22.00-6.00) Tłumacz otrzymuje dodatek w wysokości 100% stawki.
- g) W wypadku zastosowania kilku dodatków doliczanych do stawki podstawowej ulegają one zsumowaniu i w postaci zsumowanej zwiększają stawkę podstawową.

III. Postanowienia szczegółowe

1. Tłumaczenie konferencyjne symultaniczne

- a) Każda kabina musi mieć co najmniej dwuosobową obsadę. W wypadku konferencji o wysokim stopniu trudności lub wymagających obecności Tłumacza powyżej 8 godzin należy zwiększyć skład zespołu do 3 tłumaczy.
- b) Ustawienie kabin musi zapewniać Tłumaczowi bezpośrednią widoczność sali, mówców oraz wyświetlanych materiałów. Monitory nie zastępują widoczności bezpośredniej. Kabiny i aparatura do tłumaczenia symultanicznego powinny być

zgodne z normami ISO 2306 lub ISO 4043. Tłumacze mają prawo odmówić tłumaczenia, jeśli kabiny nie zapewniają prawidłowych warunków wykonywania tłumaczenia.

- c) Teksty wystąpień czytanych powinny być wcześniej dostarczone Tłumaczom. Tłumacz może odmówić tłumaczenia wystąpienia czytanego przez mówcę, którego tekst nie został uprzednio dostarczony.*
- d) Tłumaczenie filmów podczas konferencji wymaga uzyskania uprzedniej zgody Tłumacza oraz podłączenia dźwięku bezpośrednio do słuchawek Tłumacza.*
- e) Tłumaczenie szeptane stanowi formę tłumaczenia symultanicznego i wymaga pracy dwóch tłumaczy. Dopuszcza się je tylko w wyjątkowych sytuacjach i maksymalnie dla 2 osób, lub przy zastosowaniu odpowiedniej przenośnej aparatury.*

2. Tłumaczenie konferencyjne konsekutywne

- a) Tłumaczenie konsekutywne trwające do 4 godzin może wykonywać 1 tłumacz, o ile zapewnione są dwie kilkunastominutowe przerwy. Tłumaczenie konsekutywne trwające ponad 4 godziny wykonuje 2 tłumaczy. W wyjątkowych wypadkach tłumaczenie takie może być wykonywane przez 1 tłumacza, jednak za jego zgodą, z tym że podstawowa stawka wynagrodzenia za dzień pracy ulega wtedy podwyższeniu o 50%. W tym wypadku poza godzinną przerwą obiadową Tłumaczowi przysługują kilkunastominutowe przerwy po każdym 90. minutowym okresie pracy.*
- b) Przy tłumaczeniu dla większej liczby uczestników konferencji (powyżej sześciu) należy zapewnić tłumaczowi dobrą słyszalność mówców – w razie potrzeby i na życzenie Tłumacza również mikrofon.*

Zalecenia te do dnia dzisiejszego nie straciły swej aktualności i ubolewać tylko należy, iż coraz częściej nie są one przez samych tłumaczy ani stosowane, ani egzekwowane.

Z biegiem czasu, pod koniec lat dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku i na początku dwudziestego pierwszego, wskutek dynamicznego rozwoju rynku biur i agencji tłumaczeniowych, konkurujących z ATA cenowo, wobec niemożności dalszego utrzymywania godziwych stawek wynagrodzenia tłumaczy, władze STP podejmują decyzję o rozwiązaniu ATA i utrzymywaniu się wyłącznie ze składek członkowskich i aleatorycznych dotacji. W latach dziewięćdziesiątych XX wieku, w czasach swojej świetności STP osiągnęło stan 2200 członków, zrzeszonych w ośmiu oddziałach terenowych: gdańskim, katowickim, krakowskim, łódzkim, poznańskim, szczecińskim, warszawskim i wrocławskim.

Z biegiem lat, z różnych powodów, głównie jednak wskutek szybkich zmian, zachodzących na rynku tłumaczeniowym i ogólnej sytuacji gospodarczej STP, oddziały te zostają zlikwidowane. Wówczas też poprzednie Zjazdy Stowarzyszenia, w czasie których te oddziały terenowe były reprezentowane przez wyłanianych lokalnie delegatów, przestają być nazywane Zjazdami Delegatów, przyjmując nazwę Zjazdów Walnych.

VII Zjazd Delegatów STP ma miejsce 18 czerwca 2005 roku w siedzibie Zespołu Ognisk Wychowawczych im. K. Lisieckiego „Dziadka”, w Warszawie, i powierza funkcje prezesa Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich Urszuli Dzierżawskiej-Bukowskiej.

1. Walny (VIII) Zjazd STP odbywa się w dniu 26 kwietnia 2008 roku w siedzibie PCK w Warszawie i prezesem ponownie zostaje Urszula Dzierżawska-Bukowska.

2. Walny (IX) Zjazd STP obraduje 16 kwietnia 2011 roku w gmachu Biblioteki Narodowej w Warszawie i wybiera na prezesa Aleksandrę Niemirycz.

3. Walny (X) Zjazd STP ma miejsce 7 czerwca 2014 roku w Instytucie Lingwistyki Stosowanej UW i ponownie powierza funkcje prezesa Aleksandrze Niemirycz.

Wśród innych chwalebnych dokonań STP wymienić należy również i to, że Stowarzyszenie od początku swego istnienia wydaje kwartalny biuletyn dla swoich członków pod nazwą „Informator STP”, którego publikacja ustaje dopiero wskutek braku środków.

Innym niewątpliwym osiągnięciem z lat świetności STP, o którym nie wypada zapominać, jest nagrodzenie ponad 160 tłumaczy literatury pięknej i naukowej oraz tłumaczy konferencyjnych za wybitne osiągnięcia w dziedzinie przekładu doroczną nagrodą ustanowioną przez STP. Ponad 130 tłumaczy, członków STP, otrzymało staraniem Stowarzyszenia odznaczenia państwowe i resortowe.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rynku, Zarząd Główny publikuje i rozpowszechnia w roku 1993 „Index translatorum”, zawierający spis tłumaczy oferujących swe usługi w zakresie wszystkich reprezentowanych w STP języków, rodzajów i specjalności tłumaczenia.

Od samego początku swego istnienia STP nawiązuje współpracę międzynarodową w ramach FIT. Na IX Światowym Kongresie tej organizacji w 1981 roku w Warszawie do Rady FIT zostaje wybrany prezes STP Andrzej Kopczyński. Na XI kongresie FIT w 1987 w Maastricht prezesa STP Jerzego Pieńkosa wybrano na przewodniczącego Komisji Prawnej tej organizacji. Na XIII kongresie FIT w Brighton do Rady FIT wybrano prezesa STP Ewę Karską. Na XV Kongresie FIT w Mons prezes STP Wojciech Gilewski zostaje członkiem Rady FIT. Po zakończeniu jego kadencji członkostwo STP w FIT ustaje wskutek braku środków na opłacanie składek.

Od chwili powstania Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich najliczniejszą, wyróżniającą się charakterem swojej pracy i statusem, grupę członkowską stanowią niewątpliwie tłumacze przysięgli. Ustanawiany przez sąd na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, a nie przez komisję kwalifikacyjną STP, tłumacz przysięgły ma zdecydowanie odmienny status od pozostałych tłumaczy zrzeszonych w STP. Dlatego Sekcja Tłumaczy Przysięgłych ma szczególną motywację do aktywnego działania, w wyniku którego powstaje pierwszy zbiór zasad wykonywania tego zawodu pt. „Vademecum tłumacza przysięgłego” wydany przez STP w 1985 r. I ta właśnie grupa, w roku 1990, tworzy nową organizację pod nazwą Polskie Towarzystwo Tłumaczy Ekonomicznych, Prawniczych i Sądowych, skupiającą głównie tłumaczy przysięgłych. Pierwszym prezesem TEPIS zostaje Danuta Kierzkowska.

4 Walny (X) Zjazd STP obraduje w dniu 13 maja 2017 roku w Warszawie, w siedzibie ZAiKS-u, tzw. „Domu pod Królami”, i prezesem Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich zostaje Monika Ordon-Krzak. Z jej inicjatywy STP inauguruje nowe formy działalności, tzw. „Salony” dyskusyjne, na które zapraszane są znamienite postaci polskiego życia politycznego, społecznego i kulturalnego, jak również osoby reprezentujące polskie i międzynarodowe instytucje partnerskie, w tym przedstawiciele europejskich instytucji działających w Polsce. Podczas kolejnych edycji warszawskich Międzynarodowych Targów Książki odbywają się salony na tematy związane z tłumaczeniem literackim. Wszystkie te spotkania wywołują duże zainteresowanie środowiska i cieszą się powodzeniem.

5. Pandemia Covid-19 powoduje, że obrady Walnego (XI) Zjazdu STP musiały odbyć się zdalnie w dniu 21 maja 2020 roku, w wyniku czego prezesem STP zostaje wybrany Andrzej Szyńska. Mieć należy nadzieję, że po wygaśnięciu pandemii nowy zarząd sprawnie nawiąże do chlubnych tradycji zapoczątkowanych w poprzednim okresie i jego działalność także

zyska sobie uznanie członków STP oraz zainteresowanych środowisk.

STP 2019. Od lewej: Zofia Lang, Renata Kugaczewska, Elżbieta Kaźmierczak, Wojciech Gilewski, Monika Ordon-Krzak, Andrzej Szyńka, Danuta Kierzkowska, Maria Janssen, Elżbieta Janssen.

W dzisiejszej rzeczywistości (końca drugiej dekady XXI wieku) oprócz STP i PT TEPIS istnieje jeszcze kilka innych organizacji zrzeszających tłumaczy o charakterze już to stowarzyszeń regionalnych, już to specjalistycznych. STP nie szczędzi wysiłków w podejmowaniu inicjatyw zmierzających do zacieśnienia pomiędzy nimi współpracy i wspólnego występowania do władz w celu zapewnienia skutecznej ochrony interesów tego środowiska zawodowego.

Autor: dr Wojciech Gilewski, tłumacz konferencyjny języka francuskiego i hiszpańskiego, tłumacz przysięgły, tłumacz literatury francuskojęzycznej oraz hiszpańskojęzycznej, odznaczony francuskim Narodowym Orderem Zasługi, członek polskiego PEN-Clubu, prezes STP w latach 1999-2002.